

plati dokaj neenotna glede kakovosti posameznih pesmi. Kastelic premore precej kultiviran in mestoma celó prefinjen pesniški izraz, ima razvit občutek za pravo mero in za notranjo ubranost stiha, je v svojem čustvovanju pristen, iskren in nepotvorjen; toda glavni nedostatek njegovega ustvarjanja je neka prehuda umirjenost, neko pomanjkanje prvobitnosti in spontanosti njegovega doživljanja, ki tu in tam učinkuje že skoraj kot nekakšna anemičnost. Kastelic je nežen in delikaten, a nekam preveč brezstrasten; zategadelj svojega predmeta ne izčrpa vselej dodobra, mu ne izvabi prav vseh pesniških možnosti, in prenekatera stran te knjige, tako, postavim, pesmi »Sprejem«, »Zibka«, »V srcu« itd., je značilna ravno po tem, da pesnikova čustvena napetost proti koncu nenadoma upade, zavoljo česar ostane pesem lirski premedlo poantirana. Marsikaterikrat vzbujajo zato ti stihovi vtis neke notranje in oblikovne nedognanosti, neizdelanosti, neizčiščenosti. Moti tudi sladkobna idiličnost, v katero le prerado zaide Kastelčevo nestrastno, udržano čustvovanje, ki se najrajši ukvarja z nerazburljivimi, milobnimi rečmi; taka je v celoti »Bridkost« s svojimi že omljednimi deminutivi (»pesmica«, »poljanica«), ki se pojavljajo tudi v »Žalosti« in »Večernicah« (»travice«) in pa v »Zavezi« (»krvca«!). Dediščina ekspresionizma so nejasnosti, ki ubijejo sleherno lirično stvaritev, pa naj bo sicer še tako pristna (»Ples« in »Pridi spet«), nekatere prisiljene, literarne prispodobe (»Vsak spomin na to je bridek meč...« — »Pomoč«), lirski bore malo plodno, literarno učinkujoče izposojevanje svetopisemskih rekvizitov (»Eva in Adam«, »Jutrnjica«), retoričnost kake »Novoletne pesmi vsak dan« in igračkanje z abstraktnimi pojmi (»Razgledi«), ki jih lirična pesem že po svoji naravi ne prenese, saj je njeno specifično izrazno sredstvo predstava in ne pojem. Ker ima logika tudi v liriki vsaj nekaj besede, ne more obveljati pesnikovo zatrjevanje, da je »spev« iz »Eve in Adama« »viden in nov...« Videti je tudi, da Kastelic v svoji zapredenosti vase samega ni kos širšim temam: pesmi, kakršni sta »Očitanje« in »Dies irae«, so lirski malo prepričevalne in po svoji miselni strani nič kaj izvirne.

Tako se v tej knjigi poleg dobrih pesmi, med katere je treba šteti uvodne stihe, »Svidenje«, »Skrivnost«, »Podobo«, »Pred pomladjo«, »Nocoj«, »Noč«, dva tri sonete in zlasti »Pesem za tebe« in »Plamen rož«, pojavlja tudi vrsta povprečnih, neizdelanih in celó slabih pesniških proizvodov. Zanimivi ciklus sonetov, med katerimi so Kastelicu najbolj uspeli prvi, tretji in četrti, medtem ko je šesti oblikovno še dokaj okoren, je novost v njegovi poeziji, ki se je doslej izživljala izključno le v prostem verzu; vendar je teh sonetov premalo in še niso dovolj izraziti, da bi jih bilo mogoče z gotovostjo oceniti kot napoved Kastelčeve odločne pesniške preusmeritve. V primeri z »realizmom«, ki se zadnji čas tudi v naši sodobni liriki čedalje krepkeje uveljavlja, so »Prve podobe« nekoliko nenavaden pojav, ki bolj opozarja na preteklost kakor pa odpira nove razglede v prihodnost.

Ivo Brnčič

KNJIGE GORIŠKE MATICE ZA L. 1940. V leposlovju imata glavno besedo France Bevk in Damir Feigel. Med neobveznimi knjigami je Bevk izdal »Hudo uro« in »Stražne ognje« tudi za Primorce. Obe knjigi sta že prej izšli pri Družbi sv. Mohorja v Celju in se je o njiju že takrat pisalo. Važen je Bevkov prevod češkega romana »Hordubal«, ki ga je spisal lani umrli Karel Čapek. Snov je našim razmeram primerna in Bevkovemu daru prikladna; mestoma se bere, kakor bi to bila Bevkova izvirna povest, tako se je prevajalec poglobil v delo in ga preli v svoj in naš jezik. Koledar oznanja tudi Bevkovo mladinsko povestico

»Pestrno«, ki pa so jo nepričakovane težkoče še zadržale. Za koledar je Bevk-Čemažar prevzel iz Zoščenka »Kako je pel siavec?« in se spomnil umrlega vipavskega slavčka »Frana Žgurja«.

Damir Feigel je za svojo šestdesetletnico napisal fantastično in obenem realistično povest »Supervitalin« o iznajdbi oživljajočega sredstva, ki ga dr. Jereb vbrizgne samomorilcu Stanetu Lešniku. Mrtvec se vrne v življenje in se kmalu ponaša s preveliko podjetnostjo in prehudimi uspehi, zlasti v ženskem svetu; zato Jereb svoje sredstvo umakne, da ga ublaži in uravnovesi. Te domislice so lagoten okvir, da nam pisatelj razkaže večje število vedrih zastopnikov današnje meščanske in podeželske družbe. V daljšem uvodu je očrtana Feiglova dolgoletna slovstvena delavnost. Kot Leopold Koder je zastopan z »Nenavadnimi zbirkami« v Koledarju, ki ga je tudi letos pestro sestavil in spretno uredil.

Ostali dve knjigi, Andreja Budala »Osemnajst velikih« (osemnajst orisov naših največjih slovstvenikov od Trubarja do Župančiča) in Jakoba Trnovca (Ceja) »Zarki in življenje« (razborita, zelo zanimiva razprava o današnjih svetovnih in življenjskih ugankah), sta poljudno znanstvenega značaja. Dodan je zvežič »Dvajset let« (1919—1939) s pregledom publikacij Goriške Matice in kratkim spominom njene dvajsetletnice.

A. Budal

KNJIGE GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE ZA L. 1940. Za leposlovje je po več ko petdesetih letih poskrbel Janko Kersnik s »Testamentom« iz leta 1887., ki je tu ponatisnjen. Vsekakor je ta ponatis bolj posrečen kakor lanski (»Dora« Pavline Pajkove). Slike, ki jih je izdelal akad. slikar Tone Kralj, dvigajo ceno knjigi. Šest jih je in vse so take, da se skladajo s Kersnikovim realizmom. Tu ni več pretiranega stiliziranja s pohabljenimi udi in zvitimi vratovi kakor pred desetimi in petnajstimi leti; moč izraza pa zato prav nič ne peša. Dodana je črtica »Kmetška smrt« in beležka o Kersniku.

Ostalo letošnje leposlovje je raztreseno po Koledarju. V črtici »Peli so jo mam'ca moja« pripoveduje Lea Fatur o gospe z Ljubgojne, ki najde izgubljeno hčerko za morjem in jo spozna po domači pesmi. Prav živahna je zgodbica Antona Komarja »Ne cvili več« o Jožku Trohi in prebrisanem Ižancu. Marsikaj je prevedenega. Prvemu uredniku družbenih knjig je posvečen članek »Mons. Venceslav Bele«. Precej zgodovinskih drobtin sta nabrala R. Bednařik in Franc Rupnik, narodopisnih in drugih dr. Ivan Tuil i. dr. Koledarski del krasijo lepe domače slike nad meseci, ki jih je izdelala prof. Ksenija Prunkova.

V posebni knjigi »Napoleon« opisuje Matija Novak v lahko umljivi, poljudni obliki vojaške in cesarske usode velikega Korsičana. Neštevilne prezanimive podrobnosti dvigajo napetost pripovedovanja kakor v romanu. Danes, ko nam svet strahuje več manjših Napoleonov, je tako branje tudi za širše sloje zelo privlačno. — »Blagovest« I. del je verska knjižica izpod peresa pokojnega mons. dr. J. Ličana, ki jo je dopolnil Alfonz Berbuč. — Tuja mladinska stvarca je vesela zgodba s slikami »Poredni Bobi«, ki jo je spisal G. T. Rotman.

V celoti je ta književni dar zadosti bogat in zadosti naš, urezan po meri občinstva, ki mu je namenjen.

A. Budal

ALEKSEJ TOLSTOJ: ZLATI KLJUČEK ali Buratinove dogodivščine. Prevzel Edvard Kokolj. Založba Modra ptica v Ljubljani. 1939. — So doživetja otroških let, ki dadó človeku okusiti tako neskaljeno poezijo, kakor mu je pozneje ni dano najti nikoli več. Leta, ko je človek še znal verovati, da je življenje